

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Quid sit lex naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

quibus, hoc recte rationis dictamine posito, nihil deest ad hoc ut sint completa & integra regula ac mensura actuum creaturæ rationalis, vim habens completam & integram, creaturam rationalem obligandi circa omnia circa quæ præscribit aliquid, si ve præcipiendo, si ve prohibendo: unde, hoc recte rationis dictamine posito, nihil eis deest ad hoc, ut sint lex propriè dicta, & quidem completa & integra in ratione legis.

Hanc autem legem, quam cum rationis dictamine constituunt, naturalem nominamus, maxime propter complementum ejus intrinsecum, quod est actus naturalis rationis. Unde apparet legem naturalem ab æterna in eo tantum differre quoad rem, quod ei superaddat promulgationem, quæ sit in tempore per naturalem dictamen, à quo lex naturalis habet ut sit completè & integrè lex.

2. Lex dividitur in divinam & humanam. Lex divina dicitur ea, quæ fertur immediatè autoritate divina, si ve Deus promulget eam immediatè per se ipsum, si ve non. Subdividitur in naturalem & positivam. Lex naturalis est ea, quæ Deus statuit ea quæ sunt juris naturalis, qualia sunt omnia Decalogi præcepta, excepta determinatione Sabbati: positiva verò est ea, quæ Deus statuit ea quæ non sunt juris naturalis, qualia sunt præcepta Mosaica de caeremonialibus.

Lex humana dicitur ea, quæ fertur autoritate humana, quæ tamen autoritas vel immediatè vel saltem mediatè à Deo accepta est. Nam non est potestas, nisi à Deo. Subdividitur in civilem & ecclesiasticam. Ecclesiastica est ea, quæ fertur autoritate ecclesiastica, ut Summi Pontificis, vel Conciliorum. Civilis est ea, quæ fertur autoritate seculari, ut Imperatorum, vel Regum. Utraque subdividitur in naturalem ex parte objecti, & positivam: nam legislator ecclesiasticus & civilis possunt statuere aliqua, quæ sunt juris naturalis, & alia quæ non sunt.

DISPUTATIO II.

De Lege naturali.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit lex naturalis.

RESPONSIO I.

Lex naturalis bene describitur, rationis divinæ ordinatione ad bonum commune naturæ rationalis, à Deo ut authore illius promulgata, & creaturam rationalem obligans, quæ permanenter statuit ea omnia, quæ sunt juris naturalis, præcipiendo ea, quorum commissio naturam rationalem dedecet, atque statuendo de esse moralium rerum in ordine ad certos effectus morales.

Explicatur itaque & prob. Dicitur 1. *Rationis divinæ ordinatio*, hoc est, actus intellectus divini prædicte & per modum imperii ad creaturas rationales dirigens voluntatem, quam Deus habet obligandi illas ad hoc, ut se gerant in omnibus modo naturam rationalem decet: vel, si vis, actus divini intellectus, practice & per modum imperii dictans cum efficaci voluntate obligandi quid creaturæ rationali faciendum sit aut omitendum, tanquam sibi, quæ rationalis est, conveniens aut disconveniens. Quod autem lex naturalis sit ordinatio rationis divinæ, patet ex dictis Disp. I. Art. I. Cum enim omnis lex sit ordinatio rationis, & lex naturalis sit divina, non enim est humana; legem naturalem esse rationis divinæ ordinationem necesse est.

Dicitur 2. *Ad bonum commune naturæ rationalis*: quia cum finis intrinsecus & essentialis legi omni sit bonum commune, & lex naturalis lata sit naturæ ra-

Simonnet Theol. Tom. II.

tionali, quæ tali, manifestum est legem naturalem latam esse propter bonum commune naturæ rationalis, quæ talis.

At inquit. Lex naturalis lata est immediatè propter bonum privatum individuorum. *Resp.* Esto. At dico saltem latam esse propter bonum privatum individuorum, ut redundet in bonum commune naturæ, & ita saltem latam esse mediatè & ultimatè propter bonum commune naturæ rationalis, quod sufficit. Dicitur potest Deum in ferenda lege naturali proximè & immediatè, & bonum privatum individuorum, & bonum commune naturæ spectasse.

Dicitur 3. *A Deo ut authore illius*, hoc est, naturæ rationalis, *promulgata*, hoc est, lata & instituta: leges enim instituuntur, cum promulgantur. Quod autem lex naturalis à Deo lata sit, faciliè probatur. Nam lex naturalis lata est naturæ rationali, & propter bonum commune naturæ rationalis. Ergo lata est ab eo, cujus est providere bono communi naturæ rationalis. Atqui providere bono communi naturæ rationalis, pertinet ad Deum, qui illius superior est, sicut & author ac conditor, & quæ illius author ac conditor est. Ergo, &c.

Dicitur 4. *Creaturam rationalem obligans*: quia lex naturalis lata est soli creaturæ rationali, & sola creatura rationalis capax est obligationis moralis, quem effectum re ipsa causat in ea lex naturalis; quia ex efficaci intentione obligandi lata est à Deo, qui obligandi potestatem habet, ut supremus naturæ rationalis dominus ac princeps, & hanc intentionem practice & imperativè intimat per dictamina practica recte rationis.

Dicitur 5. *Qua permanentè*: quia lex naturalis creaturæ rationali in perpetuum lata est. Imò ex hypothese naturæ rationalis conditæ, non potuit non ferri à Deo lex naturalis, ut probabitur, & consequenter ex hypothese naturæ rationalis perseveraturæ, lex naturalis non potest non esse perduratura.

Dicitur 6. *Statuit ea, quæ sunt juris naturalis*: quia jus naturale proximè fundatur in lege naturali, ab eaque efficitur, nec est ab ipsa natura rationali, nisi remotè & radicaliter. Sic v. gr. tenemur ad non mentiendum; tenemur, inquam, jure naturali remotè & radicaliter, propter disconvenientiam quam mendacium habet cum natura rationali, quæ rationalis est: proximè verò & formaliter ac propriissimè, quia mendacium à Deo, ut authore & gubernatore naturæ rationalis, prohibitum est, quia naturam rationalem, quæ talem, dedecet.

Dicitur 7. *Præcipiendo ea, quorum commissio*, &c. quia jus naturale est tantum de iis, quæ ex natura sua decent, vel dedecet naturam rationalem, quæ talem, & consequenter de iis tantum, quæ ex natura sua relatè ad naturam rationalem, quæ talem, talia sunt, ut non possint non esse præcepta, aut non possint non esse prohibita. Unde fit, ut lex naturalis, ex hypothese naturæ rationalis conditæ, sit necessaria; & jus naturale, quod efficit, sit necessarium.

Porro additum est: *Atque statuendo*, &c. quia sicut inter actus creaturæ rationalis, aliqui sunt præcepti, aliqui prohibiti jure naturali, ita aliqui jure naturali irriti sunt & nulli moraliter in ordine ad certos effectus, quia eorum validitas disconveniens esset naturæ rationali, quæ rationalis est, & non potuerunt non irritari lege naturali à sapientissimo naturæ rationalis authore & rectore. Bonitas autem hujus descriptionis patet ex eo, quod sufficientissimè explicet naturam legis naturalis, eamque ab omni alio sufficientissimè distinguat.

RESPONSIO II.

Lex naturalis quoad rem & entitatem consistit, non quidem adæquatè, sed completivè, seu tanquam in complemento intrinseco & essentiali in dictaminibus recte rationis practice & imperativè dictantibus, quid sit faciendum, vel omitendum, velut consentaneum, vel dissentaneum naturæ rationali, quæ tali.

Et 1. quidem, quod lex naturalis non consistat adæquare in dictaminibus practicis recte rationis. *Prob.* Quia, ut patet ex dictis Disp. I. Art. I. omnis lex dicit, tanquam partes sui constitutivas, duos actus internos legislatoris, nempe voluntatem efficacem obligandi subditos ad aliquid, & locutionem internam practicam, hanc voluntatem ad subditos practice dirigentem. Ergo lex naturalis, quæ est lex proprie dicta & divina, dicit: tanquam partes sui constitutivas, duos actus Deo immanentes, nempe actum voluntatis divinæ, quo Deus ab æterno & pro æterno vult efficaciter obligare creaturas rationales ad facienda ea quæ fieri, & omittenda ea quæ omitti postulat natura rationalis, quæ rationalis est, & actum imperii intellectus divini, quo voluntas illa dirigitur ad creaturas rationales. Ergo lex naturalis constitui non potest adæquare in dictaminibus recte rationis.

2. Quod lex naturalis consistat in dictaminibus practicis recte rationis, tanquam in complemento intrinseco & essentiali. *Prob.* Quia lex omnis, ut patet ex dictis Disp. I. Art. I. intrinsece & essentialiter completur per actum externum practicum, quo actus interni legislatoris, quæ talis, modo practico & imperativo intimantur subditis, illisque practice & per modum imperii dicitur & præscribit, ut hoc vel illud faciant, aut omittant. Ergo lex naturalis, quæ est lex proprie dicta & divina, intrinsece & essentialiter completur per actus externos practicos, quibus Deus internos actus, quos habet quæ legislator naturalis, modo practico & imperativo exprimit & intimat creaturæ rationali, atque dicitur ac præscribit, quid debeat facere, tanquam conveniens, & omittere, tanquam disconveniens sibi, quæ rationalis est. Atqui dictamina practica recte rationis sunt actus externi, quibus Deus modo practico & imperativo exprimit, & creaturæ rationali intimat actus illos internos, eique dicitur & præscribit quid debeat facere, &c. Ergo lex naturalis intrinsece & essentialiter completur per dictamina practica recte rationis, proindeque dictamina practica recte rationis sunt etiam in recto ipsa lex naturalis, non quidem adæquare, sed completive sumpta.

Obj. 1. Actus externus, quo completur lex in ratione legis, seu in ratione regulæ actuum humanorum, ad agendum vel omittendum aliquid proximè obligantis, est actus legislatoris legem ferentis. Atqui dictamina practica recte rationis non sunt actus Dei ut legislatoris legem ferentis: sunt enim actus intellectus creati. Ergo falsum est, quod lex naturalis completur in ratione legis per dictamina practica recte rationis. *Resp. neg. min.* Quamvis enim hæc dictamina sint actus intellectus creati, & ab eo physice producantur, nihilominus sunt actus Dei ut legislatoris legem ferentis, & actus internos, quorum uno vult obligare creaturam rationalem, & altero practice dirigit hanc voluntatem ad creaturam rationalem, practice & per modum imperii intimantis ipsi creaturæ rationali.

Deus enim vim indidit creaturæ rationali eliciendi dictamina illa, & ad illa elicienda eam determinat, aut saltem ad illa concurrat per modum causæ primæ, & physice pramoventis ex speciali intentione per illa voluntatem suam obligativam, & locutionem suam internam practicam exterius exprimentem, & practice ac per modum imperii intimandi creaturæ rationali. Unde dictamina illa sunt verè & proprie actus externi Dei legem naturalem ferentis & promulgantis, seu locutio quadam Dei externa practica & imperativa, qua creaturæ rationali dicitur practice & per modum imperii, quid velit ab ea fieri vel non fieri, tanquam consentaneum vel dissentaneum ipsi, ut rationali.

Dices. Lex naturalis non potest compleri intrinsece & essentialiter, nisi per aliquid permanens: cum ipsa sit aliquid permanens. Atqui dictamina practica rationis non sunt aliquid permanens, sunt enim actus transeuntes. Ergo non sunt complemen-

tum intrinsecum & essentialiale legis naturalis. *Resp.* Dictamina practica recte rationis sufficienter esse quid permanens ad hoc, ut sint complementum intrinsecum legis naturalis: nam 1. sunt aliquid permanens, non quidem formaliter, sed virtualiter in potentia elicitiva, ex se semper parata & determinata ad illa producenda. 2. Sunt etiam aliquid actu permanens, non quidem physice, sed moraliter & æquivalenter, quatenus quoties occurrit agendi occasio, magna facilitate, & sæpè non libere, sed necessario eliciuntur. Unde perinde se habent in estimatione morali, ac si essent aliquid naturæ rationali concreatum, cum ipsa actu & physice permittantur; quod sufficit, ut possint esse intrinsecum & essentialiale complementum legis naturalis: legem enim naturalem non aliter permanere, quantum ad complementum suum etiam intrinsecum & essentialiale, nullum habet inconveniens.

Dices. Dictamina illa practica quandoque, imò sæpè sunt erronea. Atqui legem naturalem compleri per dictamina erronea, evidenter repugnat. Ergo, &c. *Resp.* Legem naturalem secundum nos non compleri, nisi per dictamina vera: nam pro complemento intrinseco & essentiali legis naturalis assignamus, non qualibet dictamina practica, sed solum dictamina practica rationis recte, hoc est, rationis de rebus recte & verè judicantis. Juxta nos igitur, dictamina practica erronea, etiam si invincibiliter erronea sint, non pertinent ad legem naturalem, ut complementum ejus: unde nec sunt, nec possunt esse vera regula actuum humanorum, nec vim habent obligandi; & ita qui non agit secundum illa, peccat, non quia contra illa agit, sed quia agit sine persuasionem quod licite possit agere id quod agit.

Dices. Lex naturalis distinguitur adæquare ab actu, quo cognoscitur a subdito quem dirigit, eique applicatur. Atqui lex naturalis à subdito quem dirigit, cognoscitur, eique applicatur per dictamina practica recte rationis. Ergo ab illis adæquare distinguitur, & consequenter non completur ab illis intrinsece & essentialiter.

Resp. neg. maj. Itaque lex quidem positiva, five divina five humana, distinguitur adæquare ab actu quo cognoscitur, & applicatur subdito quem dirigit & obligat. Ratio est, quia lex positiva quævis est adæquare extrinseca subdito quem dirigit & obligat, ut facile patet consideranti modum quo leges positivæ promulgantur. At propter oppositam rationem lex naturalis non potest adæquare distingui ab actu quo cognoscitur, & applicatur subdito quem dirigit & obligat: cum enim actus externus, quo promulgatur lex, sit ejus complementum intrinsecum & essentialiale, & lex naturalis promulgetur per dictamina practica recte rationis, lex naturalis non potest subdito quem dirigit & obligat, esse externa adæquare, sed necessario secundum aliquam sui partem, qua nimirum intrinsece & essentialiter completur in ratione legis, est ei interna, in eoque vitaliter recepta.

Mirum igitur non est, quod lex naturalis per aliquam sui partem, eam scilicet qua completur in ratione legis, practice intimetur subdito, atque simul & indivisibiliter ab eo cognoscatur exercite, formaliter eum reddendo practice cognoscentem, quid facere quidve fugere debeat, velut conveniens vel disconveniens naturæ rationali, quæ tali, imò & reflexè; quia omnis actus intellectus est sui ipsius cognitio, & ita per dictamina practica non solum practice cognoscit, quid facere quidve fugere debeat, sed etiam cognoscit hoc se practice cognoscere; & cognoscendo hoc se practice cognoscere, cognoscit legem naturalem reflexè. Ergo lex naturalis non distinguitur adæquare ab actibus, quibus cognoscitur. & applicatur subdito quem dirigit & obligat, sed inadæquare tantum, nempe secundum actus internos legislatoris, quos includit præter actus externos, quibus intimatur & completur in ratione legis.

Lex igitur naturalis subdito quem dirigit & obligat,

gat, se ipsa immediate applicatur, quia applicatur per dictamen practicum, quo completur in ratione legis, & quo subditum formaliter reddit practice cognoscentem, quid faciendum quidve omittendum sit: hoc ipso enim subditus exercere cognoscit legem naturalem, & quidem sufficienter ad hoc, ut per eam dirigatur & obligetur. Quamvis autem lex naturalis sic se ipsa immediate applicetur subdito, non tamen se ipsa immediate applicatur ad opus, quia dictamen practicum, quo completur in ratione legis, est dictamen universale, quale est illud: Nunquam mentiri licet. Dictamen autem universale non potest ad opus applicari, nisi mediante dictamine particulari, seu iudicio practice practico, quo intellectus iudicat v. gr. non esse hic & nunc mentiendum. Hoc autem iudicium est applicatio legis ad opus, non ipsa lex: lex enim debet esse universalis, & abstrahere à circumstantiis particularibus, quibuscum dictamen particulare obiectum proponit.

Dices. Si dictamina practica rationis sunt complementum intrinsecum & essentiale legis naturalis, lex naturalis non est lex divina. Consequens est contra nos. Ergo, &c. *Resp. neg. seq. maj.* Quantumcumque enim dictamina illa sint actus intellectus creati, ab eo physice & immanenter elicit, sunt nihilominus actus Dei, ut legem ferentis, & voluntatem suam obligativam per illa practice intimantis, atque prescribentis quid fieri quidve non fieri velit; proindeque dictamina illa cum internis actibus Dei, ut legislatoris, constituunt completam & integram legem, quæ verè divina est, upote ab ipso Deo immediate lata & instituta.

Dices. Dictamina practica rectæ rationis dicantur practice aliquid esse faciendum vel omittendum, ut conveniens vel disconveniens naturæ rationali, quæ tali. Ergo falsum est, quod intiment voluntatem quam Deus habet obligandi creaturam rationalem ad faciendum vel omittendum aliquid, quia decet vel dedecet naturam rationalem, quæ talem; proindeque falsum est dictamina illa esse complementum legis naturalis. *Resp. neg. ant.* Nam dictamina illa simul & indivisibiliter saltem confuse & implicite, quod sufficit, dicant illud esse præceptum vel prohibitum à Deo, quia conveniens vel disconveniens est naturæ rationali, à Deo, inquam, ut authore & rectore naturæ rationalis. Hinc alias negavimus, ab ullo adulto, ubi primum præceptum aliquod naturale implendum occurrit, Deum inculpabiliter ignorari posse.

At inquit. In ea hypothese, siue possibili siue impossibili, in qua existeret natura rationalis, & tamen Deus nullam haberet voluntatem obligandi ad faciendam vel omittendam, quæ naturam rationalem decet vel dedecet, adhuc dictamina practica rectæ rationis essent omnino eadem, quæ nunc sunt. At qui in illa hypothese dictamina practica rectæ rationis præcise dicant aliquid esse faciendum vel non faciendum, quia conveniens vel disconveniens est naturæ rationali. Ergo similiter nunc dicant præcise, &c.

Resp. neg. maj. Nam in facta hypothese, ut dicitur in minore, nihil aliud dicant siue distincte siue confuse, quam aliquid esse faciendum vel non faciendum, ut conveniens vel disconveniens naturæ rationali, quæ tali. At in præsentī hypothese, in qua Deus habet voluntatem efficacem obligandi creaturam ad faciendam ea, quorum ommissio, & omittenda ea, quorum commissio naturam rationalem dedecet, atque ad hanc voluntatem creaturæ rationali intimandam utitur dictaminibus practicis rectæ rationis; ita hæc dictamina modificat, ut saltem confuse dicant ab eo, ut authore & rectore naturæ rationalis, præcepta esse ea, quæ dicant esse faciendam, quia eorum ommissio, & prohibita esse ea quæ dicant esse omittenda, quia eorum commissio naturam rationalem dedecet.

Hinc in præsentī hypothese, quæ sola possibilis est, ut infra ostendetur, nemo peccare potest contra re-

Simonnet Theol. Tom. II.

ctam rationem, purè dictantem aliquid esse faciendum vel non faciendum, quia conveniens vel disconveniens est naturæ rationali; & quicumque peccat contra rationem, dictantem aliquid esse faciendum vel non faciendum, quia conveniens vel disconveniens est naturæ rationali, peccat contra rationem saltem confuse dictantem aliquid esse præceptum vel prohibitum, quia conveniens vel disconveniens naturæ rationali, à Deo ut authore & rectore naturæ rationalis, atque ita Dei, ut authoris & rectoris naturæ rationalis, voluntatem obligativam practice intimantem, illamque complementem in ratione legis divinæ naturalis.

Hinc quicumque peccat contra rectam rationem, peccat contra legem divinam naturalem, & ita omne peccatum theologicum est, ac offensa Dei propriè dicta, inducens reatum damnationis æternæ, si grave est. Hinc divisio peccati in philosophicum, quod soli rationi repugnat, & peccatum, quod etiam adversatur legi divinæ, in præsentī hypothese chymera est.

ARTICULUS II.

Quid præscribat, & ad quid obliget lex naturalis.

RESPONSIO I.

Lex naturalis prohibet, quidquid ex natura rei dedecet naturam rationalem, seu, quod idem est, prohibet id omne, cuius commissio intrinsecè & essentialiter dedecet naturam rationalem.

Prob. Nam id omne, quod ex natura rei dedecet naturam rationalem, prohibitum est aliqua lege divina: hoc enim evidenter pertinet ad sapientem naturæ rationalis, cuius Deus author & rector est, gubernationem. At si aliqua lege divina prohibitum est, certè lege naturali, quam Deus condidit ut author & rector naturæ rationalis, & quæ supponit in iis quæ prohibet, intrinsecam & essentialem turpitudinem, in quo differt à lege purè positiva, quæ non supponit in iis quæ prohibet, moralem turpitudinem, sed eam inducit. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Lex naturalis præcipit id omne, quod ex natura rei, siue antecedenter ad omnem ordinationem & constitutionem siue divinam siue humanam, necessarium est ad vivendum conformiter ad naturam rationalem, seu, quod idem est, præcipit id omne, cuius ommissio intrinsecè & essentialiter naturam rationalem dedecet.

Prob. Id omne, quod ex natura rei necessarium est ad vivendum conformiter ad naturam rationalem, præceptum est, imò non potest non esse præceptum aliqua lege divina ex hypothese naturæ rationalis condita: hoc enim essentialiter exigit sapiens & efficax naturæ rationalis existentis gubernatio. Ergo præceptum est aliqua lege, non libera Deo, sed necessaria ex hypothese naturæ rationalis condita. Sed talis lex non est, nisi lex naturalis: omnis enim lex divina positiva libera Deo est etiam ex hypothese naturæ rationalis existentis. Ergo, &c.

Porro in Resp. dictum est, legem naturalem præcipere id omne, quod ex natura sua necessarium est, &c. quia duplex est naturaliter honestum, unum cuius ommissio naturam rationalem dedecet, & quod proinde necessarium est ad vivendum honestè; alterum verò, cuius ommissio non dedecet naturam rationalem, & quod proinde ad vivendum honestè necessarium non est: hoc lex naturalis consulit tantum, alterum verò præcipit.

RESPONSIO III.

Lex naturalis, aliquid fieri præcipiens, non solum præcipit actum, sed etiam modum virtutis.

Q 4

Prob.